

утечею рятується від переслідування. І лише стріла, яка залишається в нього, постійно нагадує про те, що відбувається постійне протистояння добра і зла. “Темні важкі соснові бори з трьох боків обступили цей терен. А на ньому, як у жанровому історичному фільмі, йде жорстока січа. Хоча ніяких шляхетних фехтувальних поєдинків я не вдзрів: просто рубають одне одного на капусту; стогони, прокляття, крики відчаю”. Звичайно, з цього бою можна вийти неушкодженим і навіть переможцем. Але найголовніша проблема — зупинити цей бій, аби люди перестали знищувати один одного.

Попри недосконалість навколишнього світу, письменник не перестає милуватися його красою і вишуканістю. Виведені персонажі його новел позначені незвичайною красою і тонким сприйняттям світу. Краса внутрішня віддзеркалюється в зовнішній красі людини.

Ось засмагає дівчина на барвистому гуцульському ліжникові (новела “Сад едемський”). Як мармурова статуетка, вона ніби прекрасне оздоблення інтер’єру; Красуня навіть не промовляє жодного слова, не розплющує напівпримружених очей. Але від самої її присутності навколо мерехтить сяйво світла: “Яскраво та легко одягнена, виглядала на оксамитового екзотичного метелика, який плавно та граціозно порхає, викреслюючи плутано-імпровізовані траєкторії серед бурхливої рослинності саду з пишно розквітлим клумбами”.

Відчуття світу і світла супроводжує його найвища форма досконалості — поезія. Автор шукає гармонію між красою світу і словом. І знаходить. Слово його наповнене барвою, веселкою, кольором. А найбільше — отією живодайною внутрішньою енергетикою, адже “Поезія — навіть не спосіб життя, це — можливість дихати”.

Ще одна цікава грань нової книжки: поява новаторських образів. Чи не з часів Кулішевої “Чорної ради” виник образ Божого чоловіка, отого дивакуватого, найбільш наближеного до неба невлаштованим побутом й чудернацьким способом існування. Це і Санта з одноіменної новели, і дивак Зенон, який живе на горіщі старовинних будинків у середньовічному Львові. Ці герої вступають у неодмінний конфлікт із сучасним світом: Санту примусово вивозять за місто — і тоді зникають усі ялинки. Коли міліціонери намагаються вивезти за місто Зенона — він зникає, міліцейські собаки ніжно горнутья до нього. Нез’ясована сила їхнього енергетичного впливу на оточуючий світ. Несподівану красу й доброту, щедрість і ласку випромінюють ці несподівані персонажі, що нагадують іноді посланців високих небес, які приходять у цей світ, аби зробити його кращим, людянішим.

Нова збірка новел В.Палинського “Єлена й антиквар” засвідчує тривання постійного художньо—естетичного авторського пошуку, шляхетну зваженість його слова, гадаємо, стане ще однією сходинкою і творчих досягнень автора.

м. Львів

Дмитро Дроздовський

“ОГОЛЕНА САМОТНІСТЬ” ОЛЕСІ МУДРАК

Поет ХХІ століття. Який він? Людина нової епохи та іншого світогляду, іншої літератури, інших проблем і... криз. Вона шукає світ, шукає інших, і сама водночас ні на кого не схожа. У власному пошукові ця людина хоче побороти себе; вона оголює те, чого боїться. Її епатаж — це спроба втекти насамперед від себе, адже сховатися за світлом рамп та ілюзій, власних мармурових веж, оплесків та подивів набагато легше, ніж віднайти себе. Кожен шукає “вежу зі слонов’ї кістки”. Американський драматург Артур Міллер в одному з інтерв’ю сказав,

що “найстрашніше для відомої людини – вона сама, разом із самотністю, страхами, нерішучістю”¹. Виклик іншим, світу, літературі – це втеча від себе в пустелю, щоб там зрозуміти себе. Ми всі рано чи пізно втікаємо в такі пустелі: хтось наприкінці життя, а хтось на самому початку.

Олеся Мудрак поетка, авторка нещодавно надрукованої у видавництві “Просвіта” поетичної збірки “Оголена самотність” – людина-виклик. Тільки, мені здається, за цим викликом приховане щось дуже витончене і вразливе. Людина внутрішньої самодостатності й наполегливої праці йде сходами часу. Що може отримати навзаєм? Увагу, шал, пристрасть... Але для цього вона має епатувати, здійснити шквірю на морі літературного спокою.

Нашорошила ліс
Не пошлюблена
Свіжість Ай-Петрі.

В недов’язанім светрі –
Аріадни клубок
Вітровій-розбишака украв.

З гір зірвалась розлука –
Лавиною болю
Між трав.
Іду

Над чеканням
Набряклий причал:
Уся молодість світу
Спить у лоні води –
Недоторканий міф.

У “Історії в зоопарку” Едварда Олбі якнайглибше “оголено” мотив самотності нової людини, її відчуженості, втрати комунікаційних кодів. Олеся Мудрак вибрала життя наперекір. Що ж, вона має право бути такою, якою хоче, без виправдань. Її голос не підпадає під канони і правила, її поезія – ексклюзивне одкровення, розраховане на небагатьох. Внутрішній шал оголює те, що часто ховається під знаком “табу” в хащах свідомості, саме там – некерованість, ірраціональність людського “я”. “Фонендоскопом дощу прослуховуєш / З мене дихає степ. / Стиплером блискавки скріплюєш / Почуття сакральні...”

Поезія Олесі Мудрак – це пристрасть внутрішнього світу жінки, некерована стихія. Такий образ сконструювала Симона де Бовуар, така жінка закодована в образах Соломеї О.Уайльда, Гедди Габлер Г.Ібсена, френкен Юлії А.Стріндберга, Бланш Дюбуа Т.Вільямса... Жіночий голос у збірці Олесі Мудрак відвертий, інколи шалений, лірично-інтимний, озивається то з безодні, то з небезпечного трясовиння. Голос сирен, що “деконструював” образ чоловіка в українській поезії XXI ст. “Століття мед розніжено-гіркий / Господь збирає у часу пелюстках. / Вночі розбила місяць об зірки... / Таки розбила: / Стогнуть світла друзки”.

Усе у світі матерії має біполярне визначення... Світ – це біном... Саме на поєднанні еросу й танатосу вибудовано систему “Квітів зла” Ш.Бодлера, що виводив природу жінки зі світу інфернального.

А мудрість жіноча
Прийматиме в тіло трагедію,
І тіло вбиратиме кожен замолений гріх.

У вічність летітиму,
Криком здригаючись “Де ти є?”
І сльози мої потойбічні
Тектимуть зі стріх...

Творчість панни Мудрак детабуювала, деміфологізувала почуття кохання. За цими відвертими еротичними візіями важливо побачити глибший зміст, філософську схвильованість перед світом, який можна пізнати в коханні. Важливо відчутти момент фатального переходу крізь ерос у людське несвідоме. Танатос – це сфера нашої правої півкулі, сфера ірраціонального. Елемент природи, закон, що визначає стиль і поведінку людини.

¹ Miller A. To take a character from the stage to the heart... // *New Yorker*. – 2000. – №56. – P. 34.

Віч-на-віч з пеклом:
очі на вокзалі
(накрила ніч кабанячим крилом),
кров
із лютневих зір —
в моїй печалі,

плюсочке на оголений фантом.
А кінь епоху чавить пракопитом,
у Бозі
родяться людина
та весна.

Французька письменниця і теоретик перших романтиків Жермена де Сталь ще на початку XIX ст. сформулювала в одному із трактатів комплекс любовних почуттів, який значно пізніше дослідники літератури назвуть “міжнародним кодом романтичних переживань”: “... за коханням — небуття. І це переконання примушує думати про смерть навіть у найщасливіші миті кохання. Тільки люди, здатні накласти на себе руки, можуть із деякою часткою здорового глузду спробувати піти цим великим шляхом щастя. Але ніщо не може відродити потягу, таємницею якого володіє інший... Чи може бути у світі засіб від такого страждання? Мужність убити себе... Ось це і справді означає померти...”².

“Гарячий сніг пашить в лавині ночі — / на цвинтарі ховаю біль єства, / мої зіниці впали в Ваші очі / і грають в карти: / два на два”.

З.Фройд у своїй праці “По той бік принципу задоволення”³ назвав прагнення до смерті такою ж фундаментальною силою людської поведінки, як і прагнення до життя, любові і продовження роду. З.Фройд дійшов висновку, що первинні потяги складають полярний біном творчої любові й потягу до деструкції. Ці роздуми зумовили створення концепції про те, що діяльність людини зумовлена переплетенням сил “інстинкту життя” (Ерос) та “інстинкту смерті” (Танатос). Ці полярні сили, як основні несвідомі потяги, визначають життєдіяльність людини.

Припущення про існування в людині інстинкту смерті З.Фройд виводить з еволюції всього живого, яке, досягнувши максимуму органічного буття, з часом починає зворотний шлях і після смерті повертається до неорганічного стану. В межах цієї гіпотези потяг до збереження життя забезпечує живому організмові лише власний шлях до смерті. З.Фройд сформулював це у вигляді постулату “метою всякого життя є смерть”, водночас життєвий шлях є ареною боротьби між Еросом і Танатосом. “Пульс — нульовий. / Усе життя — нуляче, / коли прозріння — вироком душі / стає, коханий... / Я, всесильна, плачу, / мій плач переймуть збуджені дощі”.

Не можна зводити еротичні мотиви у творчості Олесі Мудрак до вульгарного обсмоктування фізіології через нерозуміння їхньої внутрішньої суті. Мішель Фуко писав про занепад принципів естетики, що формувались від Pax Romana до Нового часу: “Наразі в нашому суспільстві важлива тільки фізична краса. Тільки тіло має значення. Серце, характер, темперамент — усе, що складає особистість, усе, що робить її унікальною, вже не так важливе. Одна людина більше не прагне пізнати душу іншої, оскільки не прагне до любові. Сучасна атмосфера еротики призводить до того, що фізичне важливіше від духовного. Глибокі людські стосунки, закоханість зникає. Залишається тільки оголена сексуальність”⁴.

Творчість Олесі Мудрак — це скло, на якому силует жінки, а за цим силуетом — вимір психології, естетики, філософії. Цей вимір позитивний, бо в її поезії — українська концептосфера. І жінка її також українська.

Скидають одяг-молодість в траву
кам'яностепі баби чи вакханки...

Розкута, вільна, виклична і бранка
степів —
іду, а п'яти простором ревуть...

² Ж. де Сталь. О литературе, рассмотренной в связи с общественными установлениями. — М., 1989. — С. 54.

³ Фрейд З. По ту сторону принципа удовольствия // Фрейд З. Психология бессознательного. — М., 1989. — С. 346-381.

⁴ Фуко М. Использование удовольствий. История сексуальности. — М., 2004. — Т. 2. — С. 112.